

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

Justisdepartementet - Lovavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Dato: 28.08.2012

Vår ref: 12/270-2 HJS

Deres ref:

Høring - endringer i patentloven m.m.

Kirkerådet takker for oversendt *Høringsnotat- endringer i patentlova m.m.* (Gjennomgang av tiltaka som vart innførte i norsk rett ved gjennomføringa av EUs patentdirektiv m.m.) Høringsnotatet inneholder i hovedsak en gjennomgang og drøfting av «avbøtende tiltak mot mulige uheldige sider ved direktivet», som ble innført i forbindelse med at EUs patentdirektiv ble gjeldende i Norge i 2004.

I forbindelse med at Norge tiltrådte den europeiske patentkonvensjonen med virkning fra januar 2008, ba et flertall av Stortingets næringskomité regjeringen om en vurdering av hvilken effekt disse avbøtende tiltakene har hatt på norsk patentpraksis.

Kirkerådet mener at forhold knyttet til «patent på liv» reiser store prinsipielle etiske spørsmål, og ønsker derfor innledningsvis å si noe om dette. Disse spørsmålene er aktuelle i sammenheng med Den norske kirkes (Dnk) mangeårige engasjement for rettferd, miljø og bevaring av skaperverket. I dette samarbeider Dnk både med andre kristne kirker og andre religioner og trossamfunn. En begrunnelse for dette engasjement ligger i et menneskesyn som forstår mennesket som ansvarlig og ydmyk forvalter av jorden og dens ressurser, og i motstand mot en materialistisk forbrukerkultur.

Patentlovens bakgrunn, historie og formål:

Formålet med patentloven (§1) sier at «Innenfor ethvert teknisk område har den som har gjort en oppfinnelse som kan utnyttes industrielt ... rett til etter søknad å få patent på oppfinnelsen og derved oppnå enerett til å utnytte den i nærings- eller driftsøyemed.»

Patentretten ble først anerkjent i engelsk lov i 1623. Patentinstitusjonen i USA, som har preget utviklingen, ble opprettet da Thomas Jefferson i 1793 laget USAs første patentlov. Hensikten var å stimulere til oppfinnerinnsats og teknisk utvikling ved å gi oppfinneren tidsbegrenset enerett til å utnytte oppfinnelsen økonomisk. Kravene var allerede da at det skulle være en virkelig oppfinnelse, ikke en oppdagelse av noe som fantes i naturen på forhånd, at oppfinnelsen måtte representere en virkelig nyhet og et betydelig skritt i videre utvikling, samt at den kunne anvendes industrielt. Begrepet «oppfinneshøyde» skulle understreke krav til originalitet og kreativitet.¹

Likevel sier dagens norske patentlov i § 1:

---

¹ Basert på kronikk av Hans Prydz, professor ved bioteknologiseret i Oslo, i Aftenposten 12. mars 1998.

Oppfinnelser kan patenteres også når det gjelder et produkt som består av eller inneholder biologisk materiale, eller en fremgangsmåte for å fremstille, behandle eller anvende biologisk materiale. Biologisk materiale som er isolert fra sitt naturlige miljø, eller fremstilt ved hjelp av en teknisk fremgangsmåte, kan være gjenstand for en oppfinnelse selv om det allerede forekommer i naturen.

Overordnede synspunkter på «patent på liv»

Det er dette spørsmålet om «patent på liv» og etiske problemstillinger som er knyttet til dette, som har ført til en til tider omfattende debatt både i Norge og mange andre europeiske land. Det har blitt reist kraftig kritikk av en rekke forhold og konsekvenser av patentlovgivningen når det gjelder levende organismer og deres genetiske materiale. Dette gjelder særlig konsekvenser i landbruks- og helsesektoren, samt forhold mellom fattige og rike nasjoner og ikke minst store multinasjonale aktørers rolle innenfor helse og landbruk. De viktigste grunnene for å si nei til patent på liv på disse områdene er knyttet til spørsmål om rettferdighet, makt, trusler mot biologisk mangfold, samt generelle etiske overveielser.

Rettferdighet og makt – Mens lokale bønder i hele verden, muligens i hundrevis av år, har foredlet fra lokale tilpassede plantesorter, kan i dag vestlige forskere som isolerer og forandrer enkelte gener og dermed «lager» nye organismer, ta patentbeskyttelse på disse sortene. Dermed har disse eksklusiv eiendoms- og bruksrett. Siden levende vesener, i motsetning til oppfunne gjenstander, formerer seg, kan slike patenter på avkom /såfrø representere en stor trussel mot bønders tradisjonelle rettigheter og levemåter om de blir gitt til multinasjonale selskaper.

Biologisk mangfold og «genrøveri» – Konvensjonen om biologisk mangfold skal bevare det biologiske mangfoldet og sikre nasjonalstaters rett til inntektene fra bruken av dette mangfoldet. Størsteparten av verdens biologiske mangfold befinner seg i fattige land i sør, mens kapital og kompetanse for å utnytte det kommersielt befinner seg i vestlige land og blant multinasjonale firmaer. Dette har ført til en lang rekke av eksempler på konflikter og anklager om genrøveri.

Etikk - For Den norske kirke, i likhet med mange andre religiøse aktører og organisasjoner, dreier dette seg dessuten om helt grunnleggende etiske spørsmål om menneskenes selvforståelse, rett og ansvar overfor hverandre, naturen og Gud: Er vi eiere eller forvaltere? Kan vi påberope oss å være oppfinnere av liv? Kan vi med patentloven i hånden utnytte naturlige ressurser til profittmaksimering?

Debatten rundt innføring av EUs patentdirektiv

I slutten av 1990-årene oppsto en større debatt i Norge i forbindelse med Europarådets direktiv 98/44/EF om rettslig beskyttelse av bioteknologiske oppfinnelser. Etter 10 års debatt og motstand sluttbehandlet EUs ministerråd i 1998 dette direktivet, som Norge etter EØS-avtalen måtte ta stilling til. I Ministerrådet stemte Nederland mot hele direktivet, mens Belgia og Italia avholdt seg fra å stemme. Nederland klaget senere direktivet inn for en europeisk domstol. Klagen ble støttet av Italia og Norge. I 2001 ble klagen avvist av domstolen.

Ulike interessegrupper engasjerte seg sterkt i debatten. Industri og næringsliv krevde patenter av hensyn til konkurranse med bl.a. USA, mens en samlet miljøbevegelse advarte mot patent på liv. Siden 1992 samarbeider over 100 organisasjoner om dette spørsmålet i nettverket «Kein Patent auf Leben». Pasientgrupper i EU-landene var splittet.

I Norge diskuterte Stortinget direktivet i mai 1998, og representanter for flere partier understreket at man ønsket å opprettholde den norske restriktive patentpraksisen. Patentdirektivet skulle sendes ut på bred høring før behandling i Stortingets EØS-komité.

Et omstridt direktiv

Regjeringen Stoltenberg I opprettet i 2000 en embetsmannsgruppe som skulle se på muligheten til å innføre avbøtende tiltak som kunne ta hensyn til kritikken som hadde blitt reist mot innlemmelsen av direktivet i EØS-avtalen.

Da EUs patentdirektiv ble vedtatt av Kongen i statsråd i januar 2003 tok daværende statsminister Bondevik og statsrådene fra to av tre regjeringspartier (KrF, V) dissens. Dette vakte oppsikt.

I tillegg avga Norge en erklæring ved innføringen som understreket at Norge forutsatte at direktivet ble gjennomført på en måte som sikrer respekten for menneskeverdet, menneskets integritet og praktiseres i samsvar med FNs konvensjon om biologisk mangfold.

Etter Kirkerådets mening understreker denne sterke motstanden hvor alvorlig kritikken mot direktivet var. Likevel ble det gjennom innlemmelsen lagt større vekt på hensynet til næringslivets konkurransevilkår.

NHO-direktør Ida Skard hadde oppfordret regjeringen til å godta direktivet fordi hun fryktet at et nei ville bety et «nei til det neste århundrets store vekstnæring».²

I motsetning til dette hadde 21 norske miljø-, solidaritets- og landbruksorganisasjoner i oktober 1998 lansert et opprop som oppfordret regjering og Storting til å legge ned veto mot direktivet.

Den norske kirke er kritisk til et «forbrukende» natursyn

Kirkerådet behandlet EU-direktivet i sitt møte i mai 1999 og vedtok en enstemmig høringsuttalelse der Kirkerådet ber regjeringen og Stortinget om å nekte å godta «patentdirektivet» som en del av EØS-avtalen.

Kirkerådet begrunnelse den gangen var prinsipiell og er fortsatt like aktuell:

Spørsmål om patent på liv berører grunnleggende etiske spørsmål om hvordan vi skal behandle naturen og mennesket. Det former på en avgjørende måte våre verdier, og er med på å bestemme vårt menneske- og natursyn.

Patentlovgivningen skjer på bakgrunn av en aksellererende utvikling i bio- og genteknologien som gjør det mulig å forandre livets kjerne og som skaper mange muligheter for teknologisk og industriell anvendelse, både til gode og mindre gode, men lønnsomme formål. Det er derfor en fare for at næringspolitiske hensyn fortrenger bevisstheten om livets status og egenverd. Det er derfor en fare for at næringspolitiske hensyn fortrenger bevisstheten om livets status og egenverd.

Kirkerådet ønsker å bekjempe en utvikling som setter likhetstegn mellom levende organismer med egen verd og egne rettigheter og livløs materie. Et «forbrukende»

---

² Dagens næringsliv 29. juli 1998

naturesyn har allerede skapt mange uheldige konsekvenser for alt liv på jorden (jfr. Kirkens behandling av «Forbruk og rettferd» på Kirkemøtet 1996).

De naturlig forekommende og enormt varierende genressurser som er nedlagt i alt levende liv, har gjennom årtusener gjort jorden til et godt hjem for menneskene. Kirkens diakoni- og samfunnsråd uttalte allerede 1989: «Vi frykter at genteknologisk manipulering med den skapervisdom som mer nedfelt i alt arvemateriale, raskt kan få uoverskuelige skadevirkninger for den naturlige, økologisk balanserte utvikling av dyr, planter og miljø. En streng avgrensning mot patentering av levende materiale ser vi derfor som en viktig beskyttelse.»

Direktivet kan bidra til å utviske grensen mellom «oppfinnelse» og «opdagelse». Dette kan føre til at mennesker (eller firmaer) kan oppfatte og betegne seg som «oppfinner» av liv, noe som er etisk helt uakseptabelt og må avvises på det sterkeste (. . .) Ut i fra et kristent menneskesyn støtter Kirkerådet alle bestrebelsener som fører til at mennesket oppfatter seg som ansvarlig forvalter av naturens ressurser, og ikke først og fremst som «eier» med tidsavgrenset enerett til kommersiell utnyttelse.

Kirkerådet var også denne gangen bekymret for utviklingslandenes rettigheter og tilgjengelighet til bioteknologiske oppfinnelser og retten til å videreforedle sine egne ressurser. Kirkerådet konkluderte derfor med at:

Patentlovgivningen ble utviklet i en annen tid og for andre forhold. En overføring av denne terminologien og tenkemåten til stimulering av bioteknologisk utvikling synes av ovennevnte grunner å være uegnet og etisk problematisk. Derfor støtter Kirkerådet regjeringens syn på å stimulere til forskning på andre måter.

På denne bakgrunnen ba Kirkerådet regjeringen og Stortinget i sin uttalelse fra 1999 om å nekte å godta «patentdirektivet» som en del av EØS-avtalen.

Ny debatt ved Norges inntreden i Den europeiske patentorganisasjonen (EPO)

Norge ble pr. 1.1. 2008 medlem av EPO. Mens mange av høringsinstansene fra næringsliv og departementene var positiv til dette pga. at dette gav konkurransefortrinn, fryktet en del organisasjoner, ikke minst fra miljø-, solidaritets- og landbrukssiden at problemene rundt «patent på liv» ville bli ytterligere forsterket. I OECD-landene hadde det vært tiltatt med patentering av genmodifiserte dyr og planter, men det europeiske patentkontoret hadde dessuten i en rekke tilfeller også tildelt patent på konvensjonelle planter.

En arbeidsgruppe, med medlemmer fra forskjellige departementer, utredet konsekvenser av norsk tiltrødelse. Gruppen mente at norsk patentrett og EPOs patentpraksis var såpass harmonisert at utfallet av en patentsøknad i de fleste tilfeller ville ha samme utfall. EPOs patenterbarhetsvurderinger kan ikke overprøves av nasjonale patentmyndigheter. Denne utredningsgruppen mener at Norges brobyggerrolle mellom OECD-landene og utviklingslandene kan fortsette, motstanderne, derimot, er sterkt tvilende til dette.

Kirkerådet er sterkt kritisk til EPOs praksis

Kirkerådet er sterkt kritisk til at det pr. i dag finnes en rekke eksempler på at EPO har tildelt patenter på konvensjonelle planter og dyr. Denne praksisen har ført til stor motstand mot EPO i Europa, særlig i Tyskland.

I en felles uttalelse fra 2010 krever de ansvarlige for miljøspørsmål i de evangeliske kirkene i Tyskland omgående revisjon av biopatenter i Europa. Man går inn for å forby patent på plantesorter, dyreracer og på konvensjonelle avlsmetoder, og mener at det

eneste konsekvente vil være å forby alt patent på liv og genetisk materiale.

Januar 2011 krevde alle fraksjonene i Deutscher Bundestag at patenter på konvensjonelle dyrearter og plantesorter må oppheves og forbys. I februar 2012 ble det vedtatt en resolusjon i Deutscher Bundestag som sier det samme, og 10. mai i år ble en lignende resolusjon vedtatt med stort flertall av Europa-parlamentet.

På denne bakgrunnen mener Kirkerådet det er oppsiktsvekkende og skremmende å se at EPO likevel, tilsynelatende upåvirket, tildeler slike omstridte patenter til store multinasjonale firmaer.

Tildeling av patent for den etiopiske kornsorten Teff av EPO i 2007 til slike firmaer har for eksempel hatt ødeleggende konsekvenser for tradisjonelle bønder i Etiopia og er, etter Kirkerådets oppfatning, et skremmende eksempel på «genrøveri» fra utviklingsland.

På denne bakgrunnen mener Kirkerådet det er all grunn å minne om motforestillingene mot «patent på liv», som har blitt reist i norsk offentlighet og politikk, også av Den norske kirke. Behovet for å verne om en norsk restriktiv patentpraksis er på ingen måte blitt mindre. Det er derfor forstemmende å se at det i dag er svært liten oppmerksomhet og debatt om disse spørsmålene i offentligheten.

På denne bakgrunnen er Kirkerådet også kritisk til språk, utforming og presentasjon av problemstillingen i det foreliggende høringsdokumentet. Etter Kirkerådets vurdering er høringsnotatet vanskelig og utilgjengelig for personer som ikke jobber med slike spørsmål til vanlig. Det er beklagelig at regjeringen ikke legger bedre til rette for en utstrakt og informert debatt i offentligheten om disse viktige problemstillingene.

Kirkerådet mener det også er oppsiktsvekkende stille fra de politiske partiene som tidligere har engasjert seg i disse spørsmålene.

Synspunkter på de enkelte avbøtende tiltak og endringsforslag

Kirkerådet mener det er viktig å fastholde intensjonen om en restriktiv patentpraksis når det gjelder biologisk materiale, og vil generelt støtte hensikten med de avbøtende tiltakene som er til vurdering i den foreliggende høringen.

Tiltak 1: Restriktiv praktisering av patentlovgivningen

Dette tiltaket tar sikte på å sikre at kravene om oppfinnelseshøyde og industriell utnyttbarhet er oppfylt for oppfinnelser som gjelder biologisk materiale som forekommer naturlig, og at patentvernet ikke rekker lenger enn det som er rimelig i forhold til oppfinnerens innsats. Til dette ble det innført en ny § 3 c i patentloven. Denne har, etter Patentstyrets vurdering, vært verdifull og fungert etter sin hensikt. Departementet foreslår derfor ingen realitetsendringer, men en del presiseringer og innskjerpinger. Dette støttes av Kirkerådet.

Kirkerådet vil likevel påpeke at teksten i høringsuttalelsen som omhandler dette med all tydelighet viser de mange motsetningene og uklarhetene som ligger i dette feltet:

- Kan man oppfinne biologisk materiale som forekommer naturlig?

- Det sies at det finnes mange omfattende nasjonale regelverk som er utarbeidet på bakgrunn av den europeiske patentkonvensjonen. Likevel sies det at den

konkrete vurderingen kan bli forskjellig fra land til land.

-Det sies at man, på grunn av harmoniseringsmålsettingen, ikke lenger kan snakke om at noen land er mer restriktive enn andre, likevel skildres det senere at noen land (f.eks. Tyskland og Frankrike) har innført forskrifter som avgrenser omfanget av patentvernet som gjelder gensekvenser. Dette siste bør, etter departementets vurdering, også vurderes i Norge. Kirkerådet støtter dette.

Tiltak 2: Tvangslisens

En tvangslisens er en tillatelse fra en offentlig myndighet til å utnytte en patentert oppfinnelse uten samtykke fra patenthaveren. Ved gjennomføringen av patentdirektivet ble patentloven endret slik at en tvangslisens, i tillegg til fra domstolene, også kunne gis ved forvaltningsvedtak av Konkurransetilsynet. Begrunnelsen for dette er å kunne avgjøre slike saker raskere og billigere.

Likevel er det, etter høringsnotatet, bare en sak som ble fremmet for Konkurransetilsynet. Etter å ha blitt avslått i alle instanser ble en sak om en virussykdom hos atlantisk laks og en laksevaksine mot denne sykdommen også fremmet for domstolene, men tapte også der i alle instanser.

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet opplyser i denne sammenhengen at det ikke, til tross for omfattende dokumentasjon, var mulig for Konkurransetilsynet å vurdere slike kompliserte patentfaglige, medisinske og biologiske spørsmål. Justisdepartementet spør derfor om det er hensiktsmessig å fastholde muligheten til å gi tvangslisens gjennom et forvaltningstiltak.

Kirkerådet støtter hensikten med den opprinnelige ordningen, og mener det er viktig å lete etter ordninger som gjør det mulig at et forvaltningsorgan ved behov kan gi tvangslisens.

Tiltak 3: Plikt til å opplyse om leverandør- og opphavsland

Ved gjennomføring av patentdirektivet ble det innført en ny § 8b i patentloven om plikt til å gi opplysninger i patentsøknader om opphavet til biologisk materiale som oppfinnelsen gjelder. Dette gjelder både leverandørlandet og et eventuelt annet opphavsland. Internasjonale søknader til EPO har ikke slike regler om opplysningsplikt. Etter innføring av naturmangfoldloven i 2009 omfatter denne opplysningsplikten også tradisjonell kunnskap som inngår i «oppfinnelsen». En slik opplysningsplikt for opphav og tradisjonell kunnskap gjelder også i planteforedlerloven.

Kirkerådet er undrende til at brudd på denne opplysningsplikten er straffbart, men at det, etter høringsnotatet, ikke skal påvirke behandlingen av patentsøknaden eller gyldigheten til et utferdiget patent.

Med bakgrunn i en rekke eksempler på såkalt «genrøveri» er Kirkerådet glad for denne opplysningsplikten i den norske patentloven og anser den som helt nødvendig.

Kirkerådet er også glad for at man omsider vurderer å innføre liknende krav i internasjonale organer og avtaler som Verdensorganisasjonen for immaterielle retter og i Verdens handelsorganisasjon i forbindelse med TRIPS-avtalen. Kirkerådet støtter at Norge arbeider aktivt for innføring av et slikt krav.

Nagoya-protokollen til Konvensjonen om biologisk mangfold, som omhandler tilgang

til genetiske ressurser og en rimelig deling av fordeler ved utnytting av slike ressurser, ble vedtatt i 2010.

I følge denne protokollen skal det etableres et internasjonalt organ for informasjonsutveksling når det gjelder slike spørsmål. Kirkerådet støtter at Norge snarlig ratifiserer denne protokollen.

Kirkerådet mener at historier om konflikter mellom land i sør og deres tradisjonelle landbruk på den ene siden, og internasjonale firmaer, slik det er skildret av forskere ved Fridtjof Nansens Institutt i artikkelen «En røverhistorie om genressurser – slik mistet Etiopia rettighetene til sitt tradisjonelle såkorn»³ på den andre siden med all tydelighet viser at det trenges gode og bærekraftige internasjonale avtaler på feltet.

Tiltak 4: Plikt til å opplyse om samtykke til bruk av humant materiale

EUs patentdirektiv krever ikke en dokumentasjon om innhenting av samtykke til bruk av humant materiale. Kirkerådet mener at selvbestemmelsesretten over egen kropp er viktig, og er derfor glad for at man ved gjennomføring av direktivet i Norge innførte en ny § 8c i patentloven som krever dokumentasjon av samtykke. Kirkerådet støtter at dette ikke blir endret.

Tiltak 5: Forlenget klagefrist ved patent som er utstilt i strid med forskrift som gjelder offentlig moral i patentloven § 1b

Departement opplyser i høringsnotatet at det ved tiltredelsen til Den europeiske patentkonvensjonen i 2008 ble innført en ordning med administrativ overprøving av et patents gyldighet som gjelder i hele patentperioden, og at en forlenget klagefrist derfor ikke lenger er aktuell. Kirkerådet har ingen kommentar til dette.

Tiltak 6: Den etiske nemd for patentsaker

Kirkerådet mener at etableringen av en etisk nemnd for patentsaker potensielt var en av de viktigste tiltakene for å avbøte uheldige konsekvenser av EUs patentdirektiv. Kirkerådet vil fremholde den positive og viktige rollen som Bioteknologinemnda spiller for å informere og involvere offentligheten i vanskelige etiske spørsmål knyttet til bio- og genteknologi generelt. En slik etisk nemnd for patentsaker kunne ha en liknende rolle på sitt felt, hvis den hadde fått mandat og midler til dette.

Slik den eksisterende nemnda ble opprettet, skulle den på forespørsel gi råd til Patentstyret når det var i tvil om et patent ville stride mot offentlig orden eller moral. I forbindelse med tiltredelsen til Den europeiske patentkonvensjonen i 2008 ble mandatet utvidet til også å gjelde spørsmålet om et patents gyldighet overfor domstolene og ved administrativ overprøving av et patent. Dessverre har det vist seg at Patentstyret bare har lagt frem en sak for nemnda. Selv om nemnda mente at patentet burde nektes, tildelte Patentstyret likevel patent i den aktuelle saken.

Høringsnotatet angir flere grunner for at det er lite behov for å rådspørre nemnda, mens den etiske nemnda selv, ikke minst ved i 2008 å utgi publikasjonen «Patentnemnd uten portefølje?», tar til ordet for at det er behov for nemndas råd, og at den bør få en mer aktiv rolle. Kirkerådet støtter dette.

I sin publikasjon foreslår den etiske nemnda fire hensyn som bør vektlegges i en vurdering av om et patent strider mot patentloven § 1b, og at flere etiske hensyn enn de

---

³ Tidsskriftet GENialt nr. 3/2012

som er nevnt her, kan være relevante. Nemnda nevner også to forskjellige modeller for hvordan den kan bli mer aktiv i framtiden. Kirkerådet støtter forslaget som sier at saker der det med overveiende sannsynlighet vil oppstå etiske spørsmål, bør sendes nemnda til vurdering.

Kirkerådet støtter ikke minst nemndas ønske om at det blir ført en mer prinsipiell diskusjon om forskningsetikk og patentering i samfunnet. Som nevnt tidligere, mener Kirkerådet at det er skremmende hvor lite debatt og oppmerksomhet det er om slike spørsmål i samfunnet i dag, sett på bakgrunn av den årelange debatten som har vært ført tidligere om «patent på liv» innenfor politikk og andre deler av norsk offentlighet.

Kirkerådet deler derfor ikke Justisdepartementets vurdering om at nemndas rolle og funksjon ikke lenger er nødvendig. Kirkerådet er også kritisk til departementets tydelige føring som går ut på at ei slik nemnd, hvis den i det hele tatt skal fortsette, ikke bør uttale seg om andre saker enn de som er berørt av patentloven § 1b. Justisdepartementet fremholder at «dei etiske sidene ved forskning og kommersiell utnytting av oppfinningar må i hovedsak regulerast utanfor patentlovgivinga». I motsetning til dette mener Kirkerådet at ei etisk nemnd kunne ha en viktig rolle i drøftingen av etisk problematiske sider ved patentlovgivningen.

Når det gjelder de tre skissene i høringsnotatet av hvordan en sterkere involvering kan utformes, mener Kirkerådet at både modell 1 og 3 kan legges til grunn.

Hvis man i tråd med modell 1 legger frem alle patentsøknader der det med rimelighet kan reises spørsmål om forholdet til § 1b, så kan Patentstyret jo trekke fra de søknadene hvor man av andre grunner vet at man ikke kan/vil gi patent. På denne måten vil ikke ressurser brukes unødig, slik departementet frykter.

Når det gjelder modell 3, er det viktig å vurdere nøye hvor høyt et eventuelt gebyr skal være for at en instans skal innhente nemndas råd.

Tiltak 7: Landbruksunntaket

Kirkerådet mener at landbruksunntaket som gir rett til bruk av formeringsmateriale fra planter og dyr i egen landbruksvirksomhet, er svært viktig og må videreføres.

Dette unntaket kan motarbeide maktkonsentrasjon når det gjelder viktige landbruksprodukter, sikre videreføring av etablert rettsforståelse i slike spørsmål og forhindre at selvstendige bønder blir umyndiggjort.

Med vennlig hilsen

Paul Erik Wirgenes
avdelingsdirektør

Synnøve Hinnaland Stendal
seksjonssjef